

TEXNIKUMLARDA ISHLAB CHIQRISH TA'LIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI

Muxammetkulova Ro'za Temirbek qizi

O'rta Chirchiq tumani 3-son texnikumi Ishlab chiqarish ta'lim ustasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada texnikumlarda ishlab chiqarish ta'limini samarali tashkil etishning nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilinadi. Ishlab chiqarish ta'lim ustasining kasbiy faoliyati, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash, o'quvchilarning amaliy kompetensiyalarini shakllantirish masalalari yoritiladi. Shuningdek, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari ko'rsatib beriladi.

Kalit so'zlar: ishlab chiqarish ta'limi, texnikum, kasbiy kompetensiya, dual ta'lim, pedagogik texnologiya, amaliy ko'nikma.

Kirish

Zamonaviy iqtisodiyot sharoitida malakali, raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlash ta'lim tizimining ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, texnikumlarda o'qitilayotgan kasbiy yo'nalishlar bo'yicha o'quvchilarning amaliy bilim va ko'nikmalarini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega.

Ishlab chiqarish ta'limi – bu nazariy bilimlarni amaliyot bilan mustahkamlashga xizmat qiluvchi asosiy bosqichdir. Ushbu jarayonda o'quvchilar o'z kasbiga oid real ish faoliyatini o'rganadilar, muammolarni hal qilish, texnologik jarayonlarni tushunish va mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalariga ega bo'ladilar.

Bugungi kunda ishlab chiqarish ta'limini tashkil etishda yangi yondashuvlar, innovatsion texnologiyalar va ilg'or xorijiy tajribalarni joriy etish dolzarb masala hisoblanadi.

Ishlab chiqarish ta'limining mohiyati va ahamiyati

Ishlab chiqarish ta'limi o'quvchilarning kasbiy tayyorgarligini shakllantirishda muhim o'rin tutadi. Uning asosiy maqsadi – o'quvchilarda nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llash ko'nikmalarini hosil qilishdir.

Ishlab chiqarish ta'limining asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

- kasbiy ko'nikmalarni shakllantirish
- mehnat madaniyatini rivojlantirish
- texnika xavfsizligi qoidalarini o'rgatish
- ishlab chiqarish jarayonlarini o'zlashtirish
- jamoada ishlash ko'nikmasini shakllantirish

Shu bilan birga, ishlab chiqarish ta'limi o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantiradi va ularni real ish sharoitiga tayyorlaydi.

Zamonaviy pedagogik yondashuvlar

Hozirgi davrda ishlab chiqarish ta'limini samarali tashkil etishda quyidagi pedagogik yondashuvlar keng qo'llanilmoqda:

Kompetensiyaga asoslangan ta'lim

Bu yondashuv o'quvchilarning bilimdan ko'ra ko'nikma va malakalarini rivojlantirishga qaratilgan. O'quvchi faqat ma'lumotni eslab qolmasdan, uni amaliyotda qo'llay olishi kerak.

Dual ta'lim tizimi

Dual ta'lim tizimi o'qish va ishlab chiqarishni birlashtiradi. Bu tizimda o'quvchilar vaqtining bir qismini texnikumda, qolgan qismini esa korxonalarda amaliyotda o'tkazadi. Natijada ularning kasbiy tayyorgarligi sezilarli darajada oshadi.

Raqamli texnologiyalar

Zamonaviy ishlab chiqarish ta'limida quyidagi texnologiyalar qo'llaniladi:

- virtual laboratoriyalar
- simulyatorlar
- elektron ta'lim platformalari
- video darslar

Bu vositalar o'quv jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi.

Individual yondashuv

Har bir o'quvchining qobiliyati va o'zlashtirish darajasi turlicha bo'lganligi sababli, ularga individual yondashuv muhim ahamiyatga ega. Bu esa ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Ishlab chiqarish ta'lim ustasining kasbiy faoliyati

Ishlab chiqarish ta'lim ustasi ta'lim jarayonining asosiy subyektlaridan biridir. U nafaqat bilim beruvchi, balki o'quvchilarning kasbiy rivojlanishiga yo'l ko'rsatuvchi mentor hisoblanadi.

Ustaning asosiy vazifalari:

- amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish
- o'quvchilarga kasbiy ko'nikmalarni o'rgatish
- ishlab chiqarish intizomini shakllantirish

- xavfsizlik qoidalariga rioya etishni nazorat qilish
- o‘quvchilarning bilim va ko‘nikmalarini baholash

Shuningdek, ishlab chiqarish ta’lim ustasi doimiy ravishda o‘z ustida ishlashi, yangi texnologiyalarni o‘rganishi va malakasini oshirib borishi zarur.

Ishlab chiqarish ta’limini tashkil etish metodikasi

Ishlab chiqarish ta’limini samarali tashkil etish uchun quyidagi bosqichlarga amal qilish tavsiya etiladi:

1. Tayyorlov bosqichi

Bu bosqichda o‘quvchilar nazariy bilimlarni egallaydi va amaliy mashg‘ulotlarga tayyorlanadi.

2. Amaliy mashg‘ulot bosqichi

O‘quvchilar ustoz rahbarligida amaliy ishlarni bajaradi. Bu jarayonda ularning mustaqil ishlashi rag‘batlantiriladi.

3. Nazorat va baholash bosqichi

O‘quvchilarning bajarilgan ishlar sifatiga baho beriladi va kamchiliklar aniqlanadi.

4. Tahlil bosqichi

O‘quv jarayonining samaradorligi tahlil qilinadi va takomillashtirish choralari belgilanadi.

Muammolar va ularni bartaraf etish yo‘llari

Texnikumlarda ishlab chiqarish ta’limini tashkil etishda quyidagi muammolar mavjud:

- moddiy-texnik bazaning yetarli emasligi

- zamonaviy uskunalarning kamligi
- korxonalar bilan hamkorlikning sustligi
- malakali ustalar yetishmasligi

Mazkur muammolarni hal etish uchun quyidagi choralarni ko‘rish zarur:

- ishlab chiqarish korxonalari bilan hamkorlikni kengaytirish
- zamonaviy texnika va texnologiyalarni joriy etish
- ustalar uchun malaka oshirish kurslarini tashkil etish
- dual ta’lim tizimini keng joriy etish

Xulosa

Texnikumlarda ishlab chiqarish ta’limini rivojlantirish orqali yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash mumkin. Bunda zamonaviy pedagogik yondashuvlar, innovatsion texnologiyalar va ishlab chiqarish bilan integratsiya muhim rol o‘ynaydi.

Ishlab chiqarish ta’lim ustasining kasbiy mahorati esa ushbu jarayonning muvaffaqiyatini belgilovchi asosiy omillardan biridir. Shu bois, ustalarning malakasini oshirish va ularni qo‘llab-quvvatlash dolzarb vazifa hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi kasbiy ta’limga oid normativ hujjatlari
2. Pedagogika nazariyasi bo‘yicha ilmiy adabiyotlar
3. Kasbiy ta’lim metodikasi bo‘yicha manbalar
4. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar bo‘yicha tadqiqotlar